

Toiminta-alueen valmistelu ja laatiminen

Esityksen toiminta-alueesta tekee yleensä vesihuoltolaitos. Mikäli laitos ei tee esitystä, esityksen voi tehdä myös kunta.

Toiminta-alueen huolellinen laatiminen edellyttää vesihuoltolaitoksen ja kunnan välistä aktiivista yhteydenpitoa ja vuorovaikutusta. Alkuvaiheessa on tarpeen sopia myös tietojen selvittämis-, kokoamis- ja laatimisvastuista.

- Mikäli kunta ei ole ryhtynyt toimeen toiminta-alueen määrittämiseksi, voi elinvoimakeskus kehottaa tai määrätä kuntaa täyttämään velvollisuutensa. Toiminta-alueella koskeva asia voi tulla vireille myös kunnan terveydensuojelu- tai ympäristöviranomaisen taikka muun asianosaisten tekemän aloitteen seurauksena.
- Jos järjestämisvelvollisuuden piiriin saatettavalla alueella kiinteistöjen liittäminen vesihuoltolaitoksen vesijohtoon tai jätevesiviemäriin on tarpeen toteutuneen tai suunnitellun yhdyskuntakehityksen vuoksi, tulee alue määrittää toiminta-alueeksi. Kunnan tehtävänä on päättää, minkä laitoksen toiminta-alueeseen esitetty alue liitetään.
- Toiminta-alueprosessin alussa vesihuoltolaitoksen ja kunnan on hyvä kokoontua ja sopia tietojen kokoamisesta ja hyödyntämisestä sekä tarvittavien taustaselvitysten laatimisesta. Valmistelussa on hyvä olla mukana kunnan teknisentoimen lisäksi kaavoitus sekä kunnan terveydensuojelun, ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan edustajat.
- Hallintolain mukaisesti viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset. Taustaselvitykset toimivat tärkeänä pohjana päätöksen valmistelussa.
- Taustaselvityksillä perustellaan, miksi alueet ovat mukana toiminta-alueessa tai jätetty rajauksen ulkopuolelle. Kattavilla lähtötiedoilla ja taustaselvityksillä edistetään viivytyksetöntä käsittelyä, hyvää hallintoa ja asianosaisten oikeusturvaa.

Taustaselvitykset

Ennen toiminta-alue- ja raajojen laatimista tulee tehdä erilaisia taustaselvityksiä. Taustaselvityksien kautta voidaan määrittää ja perustella toiminta-alueen tarvetta, laajuutta sekä arvioida vaikutuksia. Selvitettäviä asioita ovat esimerkiksi:

- toteutunut ja suunniteltu yhdyskuntakehitys
- ympäristönsuojelullisesti herkäät alueet, esim. ranta-alueet ja pohjavesialueet
- terveydelliset syyt, esim. alueet, joilla kiinteistökohtaisesti hankitun talousveden laadussa (esim. arseeni, radon, fluori ja kloridi) tai määrässä voi olla ongelmia
- kiinteistöjen määrät ja käyttötarkoitus alueittain
- kiinteistöjen vesihuollon nykytilanne (esim. käytössä oleva jätevesijärjestelmä ja sen toteutusvuosi – arvio järjestelmien käyttökelpoisuudesta)
- verkostojen toteuttamisen kustannusarviot sekä tulevien maksujen kohtuullisuuden arviointi sekä vertailu kiinteistökohtaisen vesihuollon kustannuksiin
- vesihuoltolaitoksen kyky huolehtia vesihuoltopalveluista ja vesihuoltolain vaatimuksista
- vesihuoltolaitos on järjestäytynyt.

Tarvittavia pohja-aineistoja löytyy mm. Suomen ympäristökeskuksen sivuilta ja ympäristöhallinnon tietojärjestelmistä: [Ympäristötieto - Suomen ympäristökeskus](#).

- [Liittri-tietopalvelusta](#) löytyy mm. pohjavesialuerajaukset, taajamat, kiinteistörajat, rakennukset ja ranta-alueet.

Hyvän esityksen sisältö

Kartta:

- nykyinen ja suunniteltu toiminta-alue- ja raajojen, vesijohto- ja jätevesiviemäriverkoston piiriin saatettavat alueet ja supistettavat alueet
- tavoitteellinen verkostojen rakentamiskataulu
- YKR-taajamat, asemakaava-alueet sekä ranta- ja pohjavesialueet
- muiden kunnan alueella olevien vesihuoltolaitosten toiminta-alueet
- kuntarajat
- tarvittaessa muut YKR-aluejaot (kylät ja pienkylät), kiinteistörajat ja rakennukset

Tekstiosuus:

- laitos, jolle toiminta-alue ollaan määrittämässä
- rajauksen perustelut taajamien, asemakaava-alueiden ja pohjavesialueiden osalta. Vesihuollon tarpeen arviointi alueittain!
 - tiedot taustaselvityksistä, maankäytön nyky- ja suunnittelutilanteesta, väestömääräkehityksestä ja ennusteesta sekä kiinteistöjen määristä ja käyttötarkoituksista
- arvio laitoksen mahdollisuudesta huolehtia vesihuoltopalveluista (tekniset ja taloudelliset toimintamahdollisuudet)
- arvio maksujen kohtuullisuudesta ja tasapuolisuudesta
- tiedot käsittelyn aikataulusta, tiedottamisesta sekä kuulemisten toteuttamisesta

Toiminta-alueen määrittelyssä tulee huomioida seuraavat seikat ja noudattaa esitettyjä hyviä käytäntöjä:

- Kunnan tulee varmistaa, että kaikki alueet, joilla kiinteistöjen liittäminen vesihuoltolaitoksen vesijohtoon tai jätevesiviemäriin on tarpeen toteutuneen tai suunnitellun yhdyskuntakehityksen vuoksi, on määritetty jonkun vesihuoltolaitoksen toiminta-alueeksi. Tämän vuoksi on hyvä tapa määrittää kaikille kunnan alueella toimiville toimijoille toiminta-alueet yhtä aikaa.
- Toiminta-alue voidaan määrittää vain toimijalle, joka pystyy huolehtimaan vesihuollosta taloudellisesti ja asianmukaisesti. Vesihuoltolaitoksen kykyä arvioitaessa tulee hyödyntää laitoksen omaisuudenhallintasuunnitelmaa.
- Toiminta-alueen hyväksymisen yhtenä perusedellytyksenä on, että vesihuollon kustannusten kattamiseksi perittävät vesihuollon maksut muodostuvat kohtuullisiksi ja tasapuolisiksi. Maksujen kohtuullisuutta arvioidaan suhteessa kiinteistökohtaisen vesihuollon maksuihin. Vesihuollosta perittävien maksujen tulee olla eri alueilla erisuuruisia, jos se on tarpeen kustannusten oikean kohdentamisen tai aiheuttamisperiaatteen toteuttamisen vuoksi.
- Toiminta-alueen karttaesitys on hyvä laatia valmiiksi paikkatietomuotoon, jolloin aineistoja on helpompi tarkastella ja kartta pysyy selkeänä. Lopullinen kartta-aineisto tulee toimittaa paikkatietomuodossa Suomen ympäristökeskukselle.
- Jo toiminta-alerajauksen valmisteluvaiheessa, ainakin ennen lausuntopyyntöä, on hyvä tarkistaa, että toiminta-alerajaus on toteutettu teknisesti oikein. Tarkistaminen onnistuu Suomen ympäristökeskuksen [Taa-vetti](#)-palvelussa. Järjestelmä ilmoittaa virheestä, mikäli toiminta-alue ulottuu naapurikunnan alueelle tai toiminta-alerajaus menee päällekkäin jonkin toisen laitoksen toiminta-alueen kanssa.

Neuvottelu

Toiminta-alue-esityksen valmistelun tai laatimisen yhteydessä voidaan järjestää neuvottelu, jossa keskustellaan toiminta-alueesta tehtävän esityksen sisällöstä. Neuvottelu voidaan pitää heti valmistelun alkuvaiheessa tai myöhemmin ennen lausuntopyyntöä. Neuvotteluun on hyvä kutsua kunnan ja vesihuoltolaitosten edustajien lisäksi kaikki valvontaviranomaiset (kunnan terveydensuojelu ja ympäristönsuojelu sekä elinvoimakeskus).

Neuvottelussa käydään läpi vesihuollon järjestämiseen liittyviä asioita, kuten esimerkiksi yhdyskuntakehitystä, vesihuoltolaitoksen kykyä tarjota vesihuoltopalveluja suunnitellussa tilanteessa ja suunnitellun toiminta-alue-esityksen muita vaikutuksia.

Ennakkoneuvottelu on hyvä järjestää ainakin tilanteissa, jolloin on tarve:

- muodostaa yhteinen kokonaiskuva asiassa
- keskustella eri osapuolten perustelluista näkemyksistä
- käydä läpi toiminta-alueen määrittämiseen liittyviä haasteita tai vaikutuksia
- varmistua alueen kiinteistöjen käyttötarkoituksen sekä paikallisten olosuhteiden riittävästä huomioon ottamisesta
- varmistua, että esitetty toiminta-alue on vesihuoltolain ja muun lainsäädännön asettamien velvoitteiden mukainen.

Neuvottelun järjestämiselle ei ole lainsäädännöllisiä velvoitteita. Se perustuu keskinäiseen tiedonvaihtoon vireillä olevassa toiminta-alueasiassa. Neuvotteluista on saatu myönteistä palautetta ja ne ovat toimijoiden välistä yhteistyötä ja madalta-neet yhteydenpitokynnystä.